

УДК. 338.2

Бидик А.Г.

к.е.н., доцент

Чортківський навчально-науковий інститут підприємництва і бізнесу
Тернопільського національного економічного університету
м. Чортків

**Структура та умови ефективного функціонування
інституціональної системи державного регулювання
зовнішньоекономічної діяльності в Україні**

Анотація

Досліджуються сучасні тенденції в сфері державного регулювання ЗЕД. Зазначається, що існуючі негативні показники економічного розвитку свідчать про необхідність удосконалення діючої інституціональної системи державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності в Україні. Користуючись вітчизняним законодавством демонструється склад діючої інституціональної системи державного регулювання ЗЕД, перелічуються її основні учасники, пропонуються умови покращення її функціонування за допомогою перегляду регулятивних повноважень між центральними та місцевими органами влади, а також органами місцевого самоврядування. Обговорюються шляхи покращення функціонування вітчизняного зовнішньоекономічного комплексу, які має враховувати діюча в країні інституціональна регулятивна система. Визначаються мета діяльності інституціональної регулятивної системи державного регулювання ЗЕД в Україні та напрямки її удосконалення в процесі сучасних інтеграційних процесів в контексті збереження її економічної безпеки.

Ключові слова: інституціональна система, регулювання, зовнішньоекономічна діяльність, управління, державні органи, функції, повноваження.

Бидик А.Г.

к.э.н., доцент

Чортковский учебно-научный институт предпринимательства и бизнеса
Тернопольского национального экономического университета
г. Чортков

**Структура и условия эффективного функционирования институциональной системы
государственного регулирования внешнеэкономической деятельности в Украине**

Аннотация

Исследуются современные тенденции в сфере государственного регулирования ВЭД. Указывается, что существующие негативные показатели экономического развития свидетельствуют о необходимости усовершенствования действующей институциональной системы государственного регулирования внешней экономической деятельности в Украине. Пользуясь отечественным законодательством демонстрируется состав действующей институциональной системы государственного регулирования ВЭД, перечисляются ее основные участники, предлагаются условия улучшения ее

функціонування з допомогою перегляду регульованих повноважень між центральними та місцевими органами влади, а також органами місцевого самоуправління. Обсуджуються шляхи покращення вітчизняного зовнішньоекономічного комплексу, який повинен враховувати діючу в країні інституціональна регулятивна система. Визначаються цілі діяльності інституціональної регулятивної системи державного регулювання ВЕД в Україні та напрямки її удосконалення в процесі сучасних інтеграційних процесів в контексті збереження її економічної безпеки.

Ключевые слова: інституціональна система, регулювання, зовнішньоекономічна діяльність, управління, державні органи, функції, повноваження.

Bydyk Alla,
Ph.D. in Economics, lecturer
Chortkivskiy Educational Institute Entrepreneurship and Business
Ternopil National Economic University
Chortkov

The structure and terms of the effective functioning of the institutional system of state regulation of foreign economic activity in Ukraine

Annotation

We study the current trends in the field of state regulation of foreign trade activities . It is noted that the current negative economic indicators suggest the need to improve the existing institutional system of state regulation of foreign economic activity in Ukraine . Using domestic legislation demonstrates the institutional structure of the current system of state regulation of economic activity, a list of the main actors , there are conditions to improve its functioning by reviewing regulatory powers between the central and local governments , and local governments. We discuss ways to improve the functioning of the domestic foreign trade sector, which should take into account the country's current institutional regulatory system . Defined goal of institutional regulatory system of state regulation of foreign economic activity in Ukraine and ways of its improvement during the modern integration processes in the context of maintaining its economic security.

Keywords: institutional system of regulation of foreign trade, management, government agencies, functions, powers.

Постановка проблеми. Україна сьогодні переживає непрості інтеграційні та демократичні перетворення, які потребують необхідності запровадження більш досконалої та результативної участі держави у розбудові національної економіки.

Негативні показники економічного розвитку країни стали причиною виникнення соціальної напруженості та політичної нестабільності у суспільстві, невпевненості вітчизняних суб'єктів підприємництва у результатах своєї діяльності та поступова втрата довіри до держави в особі органів її виконавчої влади. Аналіз існуючого стану державного

регулювання в галузі ЗЕД свідчить про наявні проблеми та необхідність удосконаленні інституціональної системи державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності, умов її ефективного функціонування та нормативно-правового забезпечення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Зарубіжні та вітчизняні науковці, такі як Б. Анікін, М. Афанасьєв, В. Богачов, М. Брагінець, С. Гаркавенко, О. Каніщенко, В. Коршунов, С. Косенков, Д. Мінаєв, Є. Попов, М. Портер, І. Семеняк, А. Стрікленд, В. Ткаченко, А. Томпсон докладно розглядають сутність та проблеми застосування інструментів та методів державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності та механізму проведення державного управління в цій галузі. А. Сиротюк, М. Стадник, Є. Школьний та М. Ігнатушина досліджують законодавче та нормативно-правове забезпечення регулювання ЗЕД в Україні. Основи інституціонального забезпечення організації державного регулювання та митної справи в Україні досліджують Д. Скрябіна, В. Суворов, К. Новікова та Д. Приймаченко. Проблемам вдосконалення взаємодії органів виконавчої влади та місцевого самоврядування присвячують свою увагу В. Фуртатов та О. Западинчук. Інституційні основи економічної безпеки країни висвітлює у своїх роботах А. Грищенко. Такі дослідники як А. Мерзляк, В. Воротіна, В. Юрчишин та А. Кредісов досліджують питання державного управління зовнішньоекономічною діяльністю на різних рівнях економічної системи.

Однак склад державних органів, що здійснюють комплексне регулювання різноманітних процесів у зовнішньоекономічних відносинах та утворюють інституціональну систему державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності в Україні, питання необхідності посилення їх координації та взаємодії ще недостатньо досліджено широким колом вчених, що вимагає досконалого та ґрунтовного вивчення та визначає актуальність даної публікації.

Формулювання цілей статті. Основними цілями статті є обґрунтування необхідності розроблення новітньої національної інституціональної системи державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності та визначення умов її ефективного функціонування з метою вирішення проблем, що виникають у зовнішньоекономічній сфері в процесі сучасних інтеграційних процесів в контексті збереження економічної безпеки України.

Виклад основного матеріалу. Національна державна система регулювання зовнішньоекономічної діяльності має бути підпорядкована розв'язанню таких важливих векторів розвитку як регулювання імпорتنих операцій суб'єктів ЗЕД з метою удосконалення обсягів та структури імпорту, захисту інтересів національних товаровиробників та споживачів, паралельний розвиток та стимулювання зростання українського експорту з ціллю покращення стану Платіжного балансу країни, збільшення обсягів реалізації конкурентоспроможної продукції власного виробництва як на внутрішньому, так і на зовнішніх ринках.

Програмою економічних реформ України на 2010 – 2014 роки «Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава» визначено, що однією з важливих причин, що істотно заважає безболісному та найшвидшому входженню України в світовий економічний простір, є недосконалість та відокремленість сучасної зовнішньоекономічної політики України, відсутність єдності в розумінні поняття «зовнішньоекономічна політика України», недостатня її цілісність та відірваність від стратегічних державних пріоритетів в економічній сфері, а також слабкі зв'язки держави у галузі зовнішньоторговельного співробітництва [1].

Користуючись проведеним аналізом існуючого становища та науковими результатами дослідників цього напрямку суспільного розвитку можемо стверджувати про наявність слабких місць, бюрократичних

проявів, недоліків в організації діючої в Україні державної регулятивної системи. Ознаками неефективного її функціонування були не завжди зрозумілий розподіл функціональних повноважень між регулятивними органами, недостатнє їх законодавче обґрунтування, недосконалість механізму їх взаємодії та координації спільної діяльності, перевищення обсягу контрольних повноважень та державного тиску на суб'єктів підприємництва, неповне та нерівномірне їх фінансове забезпечення, необґрунтовано ускладнені адміністративно-дозвільні процедури тощо.

Неодноразово вітчизняні спеціалісти вказували про відсутність в Україні такого законодавчого акту, який би відображав засади та напрямки сучасної зовнішньоекономічної політики, що реалізується суб'єктами підприємництва та державними інституціями.

За даними Платіжного балансу ми провели оцінку його стану. За результатами 2013 року зведений платіжний баланс України демонстрував наявність профіциту 2,0 млрд. дол. США порівняно із 2012 роком, коли дефіцит становив 4,2 млрд. дол. США.

Величина дефіциту поточного рахунку за 2013 рік склала 16,1 млрд. дол. США (8,9% від величини ВВП). У 2012 році дефіцит поточного рахунку досягав 14,3 млрд. дол. США, або 8,1% від ВВП. На зростання дефіциту вплинули скорочення попиту та цін на вітчизняну продукцію, що спрямовувалася на експорт, а також збільшення величини виплат за доходами від інвестицій.

Експорт українських товарів знизився до 64,9 млрд. дол. США, або на 7,6% внаслідок зменшення рівня зовнішнього попиту та несприятливої цінової кон'юнктури на зовнішніх товарних ринках. Зменшення експортних поставок відбулося майже за всіма товарними групами.

Імпорт товарів в Україну був знижений на 84,5 млрд. дол. США (на 5,8%) [2]. Таке значення показника імпорту стало можливим за рахунок скорочення імпорту енергоносіїв та низький внутрішній інвестиційний

попит на продукцію. Одночасно споживчий імпорт продовжував мати високе критичне значення.

Протягом 2013 року спостерігається посилення диспропорційності товарних потоків за рівнем технологічної обробки. В Україну переважно ввозяться готові та завершені вироби, інвестиційні товари. Натомість Україна поставляє на експорт продукцію низького рівня обробки та сировину. За період 2008-2012 рр. питома вага сировинних товарів у структурі українського експорту до ЄС досягла рівня 25-27%, товарів проміжної ступені обробки – від 43 до 55%, на готові та циклічно завершені вироби припадає від 23 до 32 %. При цьому питома вага готових інвестиційних товарів поступово, але неухильно знижується – від 8 до 4%, а питома вага споживчих товарів коливається біля 20% [3]. Якщо зазначена диспропорція буде і в подальшому зростати, то це може стати ризиком розвитку зовнішньоторговельних відносин із ЄС через орієнтацію виробників української продукції на цінову конкуренцію на зовнішніх ринках, де реалізуються переважно продукція із низьким ступенем обробки та сировинні матеріали. Таким чином, українські виробники найближчим часом не зможуть витримувати високу конкуренцію на ринках готової продукції, як внутрішньому, так і зовнішнім.

Подібні негативні процеси вимагають рішучих змін у діючій системі державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності, одним із напрямів яких має стати удосконалення функціонування інституціональної регулятивної системи.

До складових елементів механізму регулювання зовнішньоекономічної діяльності Авер'янов В.Б. відносить інституційну регулятивну систему, учасники якої наділені відповідними регулятивними повноваженнями та сукупність правових норм, що визначають та регламентують склад такої системи та основні процеси її функціонування та розвитку [4].

Задекларовані завдання державного управління здійснюють вплив на склад системи органів державного управління, її структурні утворення та підрозділи. Розгалужена структура органів державної виконавчої влади дозволяє забезпечити одночасний та масштабний вплив на об'єкти управління незалежно від їх територіального розміщення.

Органи державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності об'єднують у собі формальні та неформальні норми функціонування та правила поведінки суб'єктів підприємництва як між собою, так і з органами державного управління та контролю. Вони розглядаються як комплекс внутрішніх обмежень поведінки суб'єктів у країні та у світовому економічному просторі. Інституціональна економіка об'єктом свого вивчення визначає механізми індивідуального вибору економічних суб'єктів, методи діяльності яких вписуються в рамки такого механізму.

Юридично-правові норми регламентують відносини між складовими загальної управлінської системи (державними органами), є основою для розроблення головних та проміжних цілей і завдань управлінського впливу, визначають компетенцію суб'єктів та об'єктів управління в процесі своєї діяльності і таким чином формують правове поле функціонування системи органів державного управління та регулювання.

Стаття 7 Закону України «Про зовнішньоекономічну діяльність» визначає склад основних суб'єктів, що здійснюють функції в сфері регулювання зовнішньоекономічної діяльності в Україні. До них відносяться:

- держава в особі її органів в межах їх компетенції;
- недержавні органи управління економікою, що діють на підставі їх статутних документів;
- самі суб'єкти зовнішньоекономічної діяльності на підставі відповідних координаційних угод, що укладаються між ними [5].

Вважаємо, що інституціональну систему державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності відповідно до законодавства України [5; 6; 7] утворюють міністерства, служби, агентства, інспекції, центральні органи виконавчої влади зі спеціальним статусом. В Україні має функціонувати розгалужена інституціональна система державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності, яка своїми функціями повинна охоплювати всі види діяльності та операції, що здійснюються в зовнішньоекономічній сфері суб'єктами-учасниками ЗЕД.

На рис. 1 ми зобразили інституціональну систему державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності в Україні, до складу якої входять:

- вище політичне керівництво держави (Президент України та його адміністрація, Верховна Рада України);
- Кабінет Міністрів України та міністерства (Міністерство аграрної політики та продовольства, Міністерство внутрішніх справ; Міністерство доходів і зборів; Міністерство екології та природних ресурсів; Міністерство економічного розвитку і торгівлі; Міністерство закордонних справ; Міністерство інфраструктури; Міністерство культури; Міністерство освіти і науки; Міністерство охорони здоров'я; Міністерство регіонального розвитку; Міністерство фінансів; Міністерство юстиції);
- центральні органи виконавчої влади, включаючи ті, діяльність яких спрямовується і координується Кабінетом міністрів України через відповідних членів Кабінету міністрів України (Державна авіаційна служба; Державна автотранспортна служба; Державна ветеринарна та фітосанітарна служба; Державна казначейська служба; Державна міграційна служба; Державна реєстраційна служба; Державна санітарно-епідеміологічна служба; Державна служба експортного контролю; Державна служба інтелектуальної власності; Державна служба статистики; Державна служба технічного регулювання; Державна служба України з

лікарських препаратів і контролю за наркотиками; Державне агентство екологічних інвестицій; Державне агентство з інвестицій та управління національними проектами; Державна екологічна інспекція; Державна фінансова інспекція; Адміністрація Державної прикордонної служби України);

- регіональні та місцеві органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування;
- міжнародні організації, що здійснюють регулятивні функції на наднаціональному рівні.

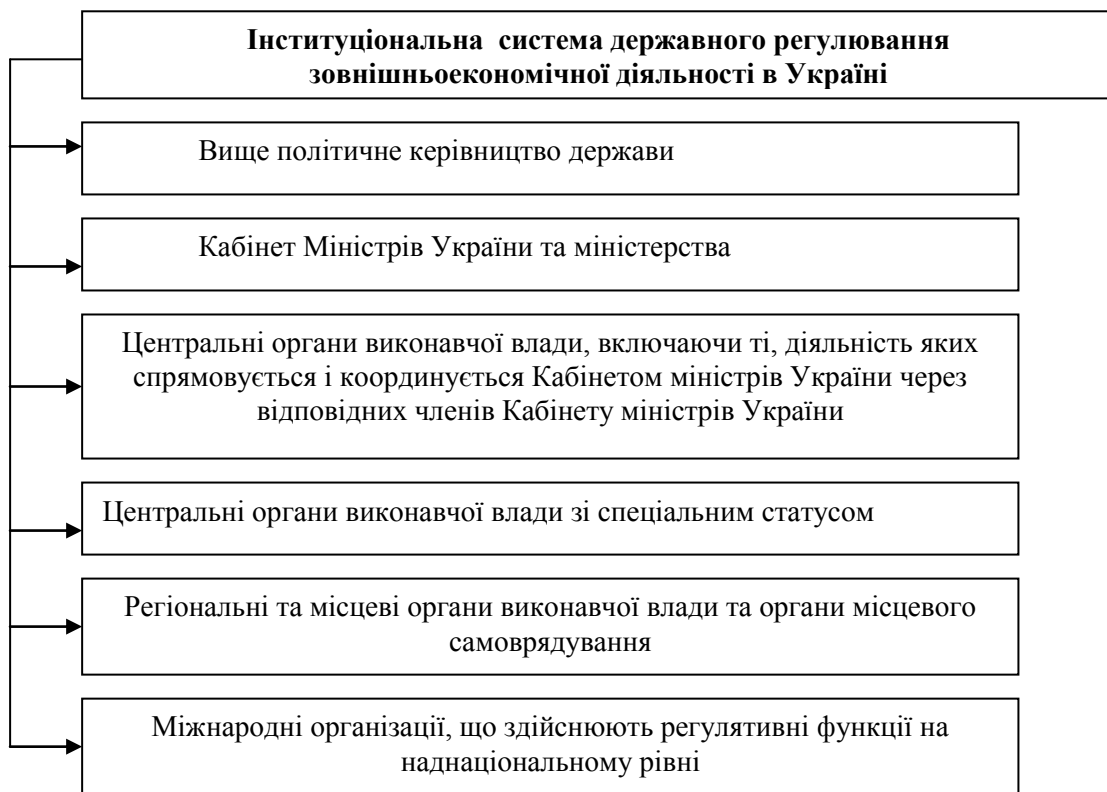

Рис. 1. Структура інституціональної системи державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності в Україні [складено автором]

Подальшу розбудову регулятивної інституціональної системи в Україні можна ув'язати із необхідністю проведення модифікації існуючих структур, переглядом та перерозподілом функціональних обов'язків між ними, якщо цього вимагають обставини – формуванням нових, більш прогресивних утворень із одночасною ліквідацією попередніх. Діюча

інституціональна система виявила свою неспроможність сприяти реалізації потенційних можливостей господарюючих суб'єктів.

Аналіз розподілу державних регулятивних функцій в зовнішньоекономічній сфері між центральними та місцевими органами влади, а також органами місцевого самоврядування показує, що більшість регулятивних функцій виконуються центральними органами державної виконавчої влади. Таке становище значним чином скорочує обсяги впливу регіональних та місцевих органів управління на функціонування суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності та загальні показники її розвитку в регіонах та в межах адміністративно-територіальних утворень. Неодноразово дослідники вказували на значну бюджетну централізацію, хронічну нестачу коштів та слабку фінансову базу місцевих бюджетів, якої не вистачає для сприяння розвитку суб'єктів підприємництва в галузі ЗЕД.

На основі [8; 9] ми пропонуємо розширити повноваження та функції органів місцевого самоврядування, а за органами місцевої виконавчої влади залишити виконання лише тих контрольних-наглядових повноважень, які не можуть бути передані органам місцевого самоврядування. Це означає передачу значної частини функцій від місцевих державних адміністрацій до органів місцевого самоврядування, закріплення таких змін на законодавчому рівні із чітко визначеними питаннями децентралізації та деконцентрації передачі окремих повноважень безпосередньо на місця.

Важливими умовами покращення функціонування вітчизняного зовнішньоекономічного комплексу мають стати нарощування експортного потенціалу, розвиток різноманітних форм та видів міжнародного спільного підприємництва, зменшення залежності країни від надмірного імпорту шляхом удосконалення техніко-технологічної бази української промисловості на основі змін інноваційно-інвестиційного характеру, неухильного підвищення конкурентоспроможності вітчизняної продукції,

поглиблення інтеграційних перетворень та розширення самостійності суб'єктів підприємництва у здійсненні зовнішньоекономічних операцій. Отже, інституціональна регулятивна система повинна спрямувати свою діяльність на поступове виконання стратегічних для країни напрямків розвитку.

Все більші масштаби інтегрування економіки України у світову економічну площину вимагають від державних органів необхідності створення сприятливих умов для розвитку бізнесу вітчизняними суб'єктами підприємництва. Для цього слід враховувати міжнародні правила, норми, умови та засади здійснення зовнішньоекономічних операцій, систематизувати та узагальнити надбання світової науки та практики ведення зовнішньоекономічної діяльності. Це дозволить державі спрямовувати напрямки суспільного розвитку за потрібним вектором, приймати виважені та обґрунтовані рішення, спрямовані на задоволення економічних інтересів вітчизняних підприємців.

Реформування інституціональної системи державного регулювання повинно відбуватися в рамках стратегічних загальнодержавних трансформаційних процесів та перетворитись на чіткий механізм з оптимальним розподілом регулятивних повноважень між структурними утвореннями та відповідним інноваційним інструментарієм, загальною метою функціонування якого є ефективне регулювання ЗЕД та максимальне задоволення потреб суб'єктів в галузі зовнішньоекономічної діяльності. Вважаємо, що за кожною регулятивною інституцією за допомогою нормативно-законодавчої бази має бути закріплений окремий об'єкт регулювання.

Ефективне державне регулювання зовнішньоекономічної діяльності має являти собою не окремо діючі та ізольовані державні утворення, а комплексну систему державних органів та громадських об'єднань, що мають розроблену зовнішньоекономічну стратегію, взаємоузгоджену

методологію спільної діяльності, єдиний центр, що здійснює аналітичні та координаційні функції для всіх учасників інституційної регулятивної системи. Державні регулятивні органи повинні функціонувати відповідно до відпрацьованих ефективних технологій взаємодії та регулювання зовнішньоекономічних операцій. В зв'язку з посиленням сучасних інтеграційних процесів така регулятивна система для покращення впливу на розвиток господарюючих суб'єктів має використовувати новітню нормативно-правову базу, що розроблена відповідно до процедур та правил СОТ та ЄС.

Ми поділяємо думку Приймаченка Д.В., який при дослідженні механізмів реалізації митної політики пропонує розширити коло її учасників шляхом посилення співпраці регулятивних органів з різноманітними громадськими організаціями, галузевими асоціаціями, об'єднаннями підприємств, союзами виробників та експортерів, що представляють думку господарюючих суб'єктів та суспільства в тих чи інших сферах його функціонування та ознайомлення з якою могло би спрямувати державні владні інституції на визначення вірних та доцільних напрямків суспільного розвитку [10]. Тому для вищеназваних учасників громадянського суспільства необхідно виділити окрему нішу у загальній інституціональній регулятивній системі та закріпити за ними відповідні повноваження.

Пріоритетом органів державної влади має стати вирішення інтересів суспільства, що можливо зробити в умовах прозорості та передбачуваності державного управління та регулювання, побудові регулятивних заходів на основі науково обґрунтованих підходів, активної співпраці органів державної влади та суспільної громадськості, підконтрольності державної інституційної регулятивної системи народів України.

Графічно структуру інституціональної системи державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності в Україні та умови її ефективного функціонування ми зобразили на рис. 2.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Інституціональну систему державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності утворюють міністерства, служби, агентства, інспекції, центральні органи виконавчої влади зі спеціальним статусом. В Україні має функціонувати розгалужена інституціональна система державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності, яка своїми функціями повинна охоплювати всі види діяльності та операції, що здійснюються в зовнішньоекономічній сфері суб'єктами-учасниками ЗЕД та спрямувати свою діяльність на поступове виконання стратегічних для країни напрямків розвитку. Регулятивна інституціональна система державних органів має розробити комплекс заходів, спрямованих на попередження різноманітних зовнішніх загроз національній економіці та отримання конкурентних переваг українськими виробниками в процесі сучасних інтеграційних ринкових перетворень.

Наступними напрямками подальших наукових розвідок є проведення науково-дослідної роботи по вивченню основ та проблем функціонування інституціональної системи державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності, внесення необхідних поправок до діючої нормативно-правової бази на основі ґрунтовного аналізу фактичного стану та урахування позитивного світового досвіду в даній галузі, чіткого визначення компетенції структурних одиниць, оптимальний розподіл їх повноважень без дублювання контрольно-регулятивних функцій, чітке закріплення на юридичному рівні прав та обов'язків, функціональних завдань та меж впливу.

Література

1. Про Національний план дій на 2012 рік щодо впровадження Програми економічних реформ на 2010-2014 роки «Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава»: Указ Президента України від 12 березня 2012 року № 187/ 2012 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://stepscenter.ho.ua/NP2012.pdf>
2. Офіційний сайт Національного банку України. — [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua>.
3. Жаліло Я.А. Прогнозування зовнішньої стійкості економіки України [Електронний ресурс]/ Я.А. Жаліло, Т.А. Тищук, Д.С. Покришко, Д.О. Махортих, О.В. Іванов. – К.:НІСД, 2013. – Режим доступу: www.niss.gov.ua/content/articles/files/vneshustoych-16aaa.pdf
4. Авер'янов В.Б. Державне управління в Україні [Електронний ресурс]/ В.Б. Авер'янов. – Режим доступу: – <http://ukrkniga.org.ua/ukrkniga-text/692/18/>
5. Про зовнішньоекономічну діяльність: Закон України від 16 квітня 1991 року № 959-ХІІ. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/go/959-12>
6. Про центральні органи виконавчої влади: Закон України від 17.03.2011 № 3166-VI. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/3166-17>
7. Про оптимізацію системи центральних органів виконавчої влади: Указ Президента України від 09.12.2010 № 1085/2010. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.president.gov.ua/documents/12584.html>
8. Фуртатов В.С. Проблеми вдосконалення взаємодії органів виконавчої влади та місцевого самоврядування [Електронний ресурс]/ В.С. Фуртатов. – – – Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/npchdu/politology/2007_56/56-24.pdf
9. Про заходи щодо забезпечення здійснення місцевими державними адміністраціями виконавчої влади на відповідній території: Указ Президента України від 24.05.2013 № 307/2013. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/307/2013>
10. Приймаченко Д.В. Правоохоронна діяльність митних органів України: ознаки та поняття/ Д.В. Приймаченко// Митна справа. – 2004. - №7. – С. 71-75.

References

1. About the National Action Plan for 2012 to implement the program of economic reforms for 2010-2014 "Prosperous Society, Competitive Economy, Effective State": Decree of the President of Ukraine on 12 March 2012 № 187/2012. Retrieved from <http://stepscenter.ho.ua/NP2012.pdf>

2. The official site of the National Bank of Ukraine. - Retrieved from <http://www.bank.gov.ua>.

3. Zhalilo, Y., Tyshchuk, T., Pokryshko, D., Mahortyh, D., Ivanov, O. *Prediction of foreign economic stability Ukraine*. K.: NISS, 2013. Retrieved from www.niss.gov.ua/content/articles/files/vneshustoych-16aaa.pdf (in Ukr.).

4. Aver'yanov, V.B. *Public administration in Ukraine*. - Retrieved from <http://ukrkniga.org.ua/ukrkniga-text/692/18/> (in Ukr.).

5. *On the foreign trade law of Ukraine on April 16, 1991 № 959-XII*. Retrieved from <http://zakon.rada.gov.ua/go/959-12>

6. *On the central authorities: the Law of Ukraine of 17.03.2011 № 3166-VI*. Retrieved from <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/3166-17>

7. *On the optimization of central executive bodies: the Decree of the President of Ukraine of 09.12.2010 № 1085/2010*. Retrieved from <http://www.president.gov.ua/documents/12584.html>

8. Furtatov, V.S. *The problems of interaction between the executive authorities and local self-government*. Retrieved from http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/npchdu/politology/2007_56/56-24.pdf (in Ukr.).

9. *On measures to ensure the implementation of local state administrations of executive power in the relevant territory: Order of the President of Ukraine of 24.05.2013 № 307/2013*. Retrieved from <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/307/2013>

10. Pryimachenko, D. (2004) Law enforcement bodies of Ukraine Customs: signs and concepts. *Mytna sprava*, 7, 71-75 (in Ukr.).